

Ohjausvuorovaikutus oppilaan tukena

Opettajan vastuulla on varmistaa, että jokainen oppilas saa ohjausvuorovaikutuksessa sopivassa suhteessa onnistumisen kokemuksia ja osaamisensa edelleen kehittämisen mahdollisuuksia. Jotta opettajan tarjoama ohjaus vastaisi kaikkien oppilaiden tarpeisiin, erityishuomio tulee kiinnittää oppilaisiin, joille uuden osaamisen rakentaminen on selvästi hitaampaa ja vaivalloisempaa kuin vertaisilleen.

Tavoitteena laadukas ohjausvuorovaikutus

Laadukkaan ohjausvuorovaikutuksen rakentaminen näiden oppimisvaikeusoppilaiden oppimisen tueksi haastaa opettajaa jatkuvasti kehittämään vuorovaikutustaitojaan, mutta onnistuessaan varmasti palkitsee sisukkaasti ponnistelleen opettajan.

Onnistuneen ohjausvuorovaikutuksen lisäämiseksi olen väitöskirjassani keskittynyt yhteistyössä opettajien kanssa tarkastelemaan ja edistämään oppimisvaikeusoppilaiden oppimista. Väitöskirjassani keskeisenä tavoitteenani on pohtia, miten voidaan käyttää optimaalisesti se usein vähäinen, mutta kuitenkin ainutlaatuisen merkityksellinen aika, joka voidaan resursoida oppimisvaikeusoppilaiden tukemiseen.

Opetuskokeiluja monimutkaisten taitojen tukemiseksi

Väitöskirjani pitkittäistutkimuksissa selvitimme oppimisvaikeusoppilaiden monimutkaisten taitojen, kuten matemaattisen ongelmanratkaisun ja luetun ymmärtämisen oppimista sekä näiden taitojen ohjauksen kannalta keskeisiä vuorovaikutusprosesseja. Toteutimme yhdessä oman osaamisensa kehittämisestä innostuneiden, kokeneiden erityisopettajien kanssa pienryhmissä kolme opetuskokeilua, jotka sijoittuivat kehittämiimme innovatiivisiin, vuorovaikutusta tukeviin, osin teknologiaperustaisiin oppimisympäristöihin.

Osa opetuskokeiluja erityisopettajille järjestettiin työnohjausta, jossa käytettiin onnistuneen ohjausvuorovaikutuksen periaatteiden

konkretisoinnissa avuksi keskustelua opetuskokeilujen aikana kuvatuista videoista. Kehitämiemme analyysimenetelmien avulla tarkastelimme opetuskokeiluista

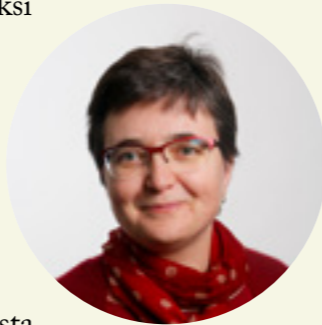
kuvattuilta videoilta, miten huolellisesti opettajan ohjaus on sovitettu oppimisvaikeusoppilaiden oppimiseen pitkäkestoisten vuorovaikutusprosessien aikana.

Oppimisvaikeusoppilaiden tukeminen kannattaa!

Väitöskirjani tulokseni osoittivat selvästi ohjausvuorovaikutuksen ja innovatiivisten, teknologia-perustaisten oppimisympäristöjen voiman oppimisvaikeusoppilaiden monimutkaisten taitojen tukemisessa. Resurssien suuntaaminen oppimisvaikeusoppilaiden tukemiseen siis ehdottomasti kannattaa! Väitöskirjani tulokset osoittavat, että jos ohjausvuorovaikutus pystytään sovittamaan oppilaan tarpeisiin, oppimisvaikeusoppilaiden taidot kehittyvät ikäryhmän vertailutasolle esimerkiksi matemaattisessa ongelmanratkaisussa. Onnistuneen ohjausvuorovaikutuksen avulla oppimisvaikeusoppilaita voidaan siis auttaa välttämään oppimisvaikeuksien kasautumiseen liittyviä haasteita opiskelu- ja työurallaan.

Ohjausvuorovaikutuksen haasteita

Tutkimukseni osoitti myös haasteita oppimisvaikeusoppilaiden taitojen optimaalisessa tukemi-

sessä. Toivoimme, että luetun ymmärtämistaitojen oppimiseen tähtäävä ohjausvuorovaikutus painotuisi tai ainakin vähitellen pitkäkestoisten ohjausprosessien aikana siirtyisi yhä enemmän korkeille, peruslukutaidon päälle rakentuville taitotasolle. Keskeisimpänä ohjausvuorovaikutuksen haasteena kuitenkin oli, että erityisopettajan ja oppilaiden vuorovaikutus samalla alhaisella, peruslukutaidon sujuvuuteen tähtäävällä taitotasolla oli koko opetuskokeilujen ajan liian tyypillistä ja vuorovaikutus samalla korkealla, ymmärtämistaitoja vahvistavalla tasolla liian harvinaista. Valitettavasti ohjausvuorovaikutuksessa ei siis tapahtunut myönteistä, ymmärtämistaitojen kehittymistä voimistavaa kehitystä opetuskokeilujen aikana.

Lupaavinta, mutta valitettavasti usein toteutumatta jäänyttä oppimispotentiaalia ilmeni kun erityisopettaja tai oppimisvaikeusoppilaat loivat mahdollisuuksia osallistumalla toista vuorovaikutukseen osallistujaa korkeammalla tasolla. Toivoimme, että opetuskokeilujen aikana erityisopettajan luomat oppimismahdollisuudet lisääntyisivät. Kuitenkin opettajilla oli haasteita sisukkaasti lisätä luomiaan korkeatasoisia, luetun ymmärtämistä tukevia oppimismahdollisuuksia. Osa opettajista jopa vähensi niitä.

Oppilaiden osaamisen vahvistuminen

Sen sijaan mukava yllätys oli, että oppimisvaikeusoppilaiden luomat korkeatasoiset, luetun ymmärtämistaitojen harjoitteluun siirtymistä kuvaavat mahdollisuudet lisääntyivät. Valitettavasti opettajat eivät kuitenkaan joustavasti tarttuneet oppilaiden parempaan valmiuteen luetun ymmärtämisen harjoitteluun siirtämällä harjoittelun painopistettä vaativampiin ymmärtämistaitoihin pitkäkestoisten opetuskokeilujen aikana.

Myönteisen tunnetuen merkitys

Tulokset nostavat esiin myös, että monimutkaisten taitojen oppimiseen tähtäävän ohjauksen tulisi sopivan haastetason lisäksi sisältää johdonmukaista myönteistä tunnetukea. Näin oppimisvai-

keusoppilaiden oppimisen lukkoja voitaisiin avata riittävän monipuolisesti.

Lisää tuen elementtejä mukaan!

Tulosteni perusteella korostuu tarve jatkossakin voimakkaasti panostaa ohjausvuorovaikutuksen kehittämiseen. Onnistuakseen oppimisvaikeusoppilaiden oppimisen tukemisessa opettajan tulisi herkästi havainnoida ja joustavasti jatkaa oppilaidensa vuorovaikutuksen aikana luomia mahdollisuuksia liittämällä ne osaksi oppimistavoitteisiin tähtäävää vuorovaikutusta. Tämä nostaa keskiöön opettajien vuorovaikutustaitojen systemaattisen kehittämisen sekä opettajankoulutuksessa että osana jokaisen opettajan oman osaamisen jatkuvaa kehittämistä.

Yhteistyö voimavarana

Koska yksittäisen opettajan resurssit usein ovat riittämättömät, tulee käyttää tehokkaasti myös vertaisten ja oppimisympäristöjen eli erilaisten materiaalien, välineiden ja teknologian luomia oppimismahdollisuuksia. Opettajan jaksamisen kannalta tärkeää on myös moniammatillisen yhteistyön, yhteisopettajuuden ja huoltajien tuen taitava hyödyntäminen.

Haasteet korostavat myös tarvetta jatkaa tutkijoiden ja opettajien välisen yhteistyön kehittämistä optimaalisen ohjausvuorovaikutuksen lisäämiseksi. Jatkossakin tarvitaan siis opetuskokeilututkimuksia, joissa ohjausvuorovaikutuksen laatua parantavia periaatteita pitkäjänteisesti koetellaan kouluarjessa, jotta kasvatustieteellinen tutkimus voi tuottaa perusteltuja ratkaisuja kasvatuksen kentän haasteisiin.